

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVET

Uredništvo in upravniki
prosvet:
3657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
3657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Chicago, Ill., torek, 7. maja (May 7), 1929. STEV.—NUMBER 107

Ofenziva proti cerkvenim zakulisnikom v kapitolu

Mogoča "lobby" protestantkih in katoliških organizacij pride na reševanje v senatu. Pripravlja se drastična predloga proti religioznemu lobizmu.

Washington, D. C. — Odprite velike protestantske in katoliške zakulise propagande v glavnem mestu vplivajoče na kongres v svrhu sprejetja ugodnih in poraženja neugodnih zakonov je zdrnilo mnoge senatore, ki zdaj napovedujejo drastično akcijo proti lobistom ali zakulisnikom. Koliko bo ta akcija pomagala, je problematično, kajti razumljivo je, da cerkveni interesi niso edini, ki imajo "lobby" v Washingtonu; priznajo tudi kapitalistični ekonomski in finančni interesi v splošnem in delavske organizacije tudi agitirajo za svoje zakonodajstvo ter protestirajo proti škodljivim predlogom.

Senator Caraway, demokrat iz Arkanasa, je predložil zakonik načrt, ki določa, da mora vsak lobist ali zakulisnik prijaviti tajništvo obeh zbornic imen svoje organizacije ali posameznika, ki ga najame za ta posel, koliko plače ima in dati mora še druge informacije glede svojih interesov napram sprejetju ali odklonitvi zakona; dalje mora vsak zakulisnik predložiti mesečno poročilo o stroških svoje propagande. Lobist, ki se ne bi pokoril tem določbam, zapade denarni kazni od \$1000 ali zaporu na enega leta.

Kongresnik Schafer iz Wisconsinu pa zahteva, da se kaznuje vsak zakulisnik s plačilom \$1000 ali enoletnim zaporom ali z obojem, ki bi vplival na senatorje in kongresnike, ne da bi navedel stranke, ki se skrivajo za njim.

Zadnje dni je v teku značilna polemika med senatorjem Cope-landom iz New Yorka in dr. Wilsonom, glavnim tajnikom metodistične organizacije za izvedbo prohibicije in za javno moralo; dr. Wilson je eden glavnih protestantskih zakulisnikov, ki sistematično terorizira poslane v kongresu glede suhaških in moralističnih zakonov. Na drugi strani se vrši zanimiva polemika med dr. Wilsonom in Patrickom J. Wardom, direktorjem katoliškega blaginjskega sveta (National Catholic Welfare Council) glede katoliške "lobby" v Washingtonu.

Dr. Wilson je prvi sprožil, da protestanti niso edini, ki pritiskajo na kongres za svoje zakone, temveč delajo takisto tudi katoliške organizacije. Katoliški direktor Ward je to zanikal, češ, da njegova organizacija ne obstoji in nikakršne politične svrhe, niti ne podpira in ne išče podpore pri nobeni politični stranki. Nato je dr. Wilson objavil nekaj korespondence Narodnega katoliškega sveta, katera dokazuje, da se katoličani poslužujejo enakih metod kakor protestanti pri zakulisni propagandi. Dr. Wilson predvsem citira pisma, ki jih je tiskovni biro Katoliškega sveta razposlal na 5000 katoliških organizacij po Ameriki v januarju 1921 s pozivom, da vse te organizacije pritiskajo na kongres, naj zavzame Smith-Town-jevo predlogo za ustanovitev novega vladskega departamenta prosvete. Dalje je dr. Wilson objavil dokumentarne dokaze, ki odkrivajo, da je Narodni katoliški svet v neprestani in dikektni zvezi z uradniki zvezne vlade od predsednika do zadnjega poslanca v kongresu.

Protestantska "lobby" je seveda velika večja in močnejša. Milijone denarja se potroši letno za propagando v kapitolu. Zanimivo je dejstvo, da protestanti vred deluje tudi katoliška organizacija "Association

Slavkovno preiskavo najbrž potlačijo

Po izdani napovedi bo senatski tovarniški odsek položil celo zadevo na polico.

Washington, D. C. — Senator Overman iz Severne Karoline, glasnik tovarnarjev iz te države in nasprotnik resolucije senatorja Wheelerja za preiskavo razmer v tekstilni industriji, je dne prvega maja prerokoval, da bo tovarniški odsek položil celo zadevo na polico. Trdil je, da bo dodela le odsekov predsednik La Follette in senator Wheeler glasovala izmed vseh enajst članov odsekov za preliminarno zaslišanje o resoluciji.

Wheeler je rekel, ko je izvedel, kaj nameravajo protidelavske sile v senatu, da se pozornost kongresa ne da odvrti od faktov, ki postojajo v mizernih mezdah. Izjavil je, da bo stvar do zadnjega gnil v odseku in če bo poražen tam, tedaj jo predloži senatu in sicer dan za danom glede razmer v tekstilnih tovarnah.

Dnevnik v Greensboru je slavil to resolucijo v uredniškem članku in naglašal, da še nobena zadeva, ki jo je sprožil senator iz države Montana v senatu, ni mirno zaspala. Za to je upanje, da tudi ta stvar ne zaspi mirno, ampak prinese sad njegovega prizadevanja.

Polna smrti 2000 oseb

Silna katastrofa zadela Perzijo.

Teheran, Perzija, 5. maja. — Najmanj 2000 oseb je mrtvih in več tisoč je ranjenih in brez strehe ter živih v provinci Korasan v severovzhodnem delu Perzije, kjer je v petek potres opustošil deželo. Dvanajst groznih sunkov je streslo provinco. Samo v Bujnurdju je bilo čez 600 poslopij razdejanih in nemogoče je domnevati koliko mrličev leži pod razvalinami. Dvajset vasi je bilo popolnoma razdejanih in vsi prebivalci z živino vred so ubiti. Medtem so se v vzhodni Perziji pojavili ogromni oblaki kobilic ki groze uničiti polja in vrtove.

ALI JE DRŽAVNI TAJNIK UŽIVAL HOOVERJEVO ZAUPANJE?

To je vprašanje, o katerem zdaj ugibajo washingtonski političarji.

Washington, D. C. — Tukajšnji političarji zdaj resno ugibajo, ako je predsednik zaupal instrukcije državnemu tajniku Stimsonu, ki jih je osebno dal poslaniku Gibsonu in ki postojajo v tem, da je Gibson na konferenci v Zenevi umaknil odpor proti obveznemu vojaškemu večbanju v evropskih deželah in na Japonkem. Stimson je zelo previden, kadar ima opraviti s takimi reči.

Gibson je bil skozi teden dni gost v Beli hiši, preden je odpo- toval na konferenco v Zenevo, da se izdelajo preliminarni načrti za razoroženje. Državni tajnik se dozdaj ni odobril, da se razpravlja o Gibsonovi izjavi. Zdar gre glas okoli, da je Hoover dovolil vzeti s sabo napisane instrukcije od Stimsona, ki niso dovoljevale tega koraka nazaj; kaj je njegova žena diktator, da odneha in tako diskreditira Stimsonovo zahtevo za precejšnje znižanje oboroževanja na morju.

of Catholics favoring Prohibition" in Liga katoliških duhov- nov za prohibicijo (Catholic Clergy Prohibition League).

Upor med policaji v Berlinu; 54 prijetih

Novi nemiri se napovedujejo med pogrebom ubitih komunistov, ki se vrši jutri. Poziv na generalni štrajk.

Berlin, 6. maja. — Po petih dneh bojevanja s komunistični- mi demonstranti je izbruhnil up- por med policaji v Berlinu; 54 policajev je bilo snoči aretiranih na obtožbo nepokorščine in aličnih prestopkov.

Medtem se napovedujejo novi nemiri v sredo ko se vrši po- greb 27 ubitih komunistov, ki so padli od 1. maja v bojih s poli- cijo v predmestju Neukölln in Wedding. Komunistični vo- ditelji naznanjajo, da bo pogreb imel značaj velikanskih politi- čnih demonstracij in vse delav- ske organizacije so pozvane, da stopijo v 24-urno generalno stavko v znak protesta.

Komunistične "rdeče čete" so večerj odložile orožje in v dve predmestji se je vrnil mir. Ob- sedno stanje pa kljub temu še traja in močne policijske straže so še na mestu; 111 komunistov je bilo večerj aretiranih.

Prvi policijski punt se je po- javil v Weddingu, kjer so poli- caji odložili jeklene čelade in orožje ter začeli fraternizirati s komunističnimi delavci in pre- pevati z njimi revolucionarno pesmi. Policaji so bili takoj aretirani.

Pruska vlada je večerj skleni- la razpustiti "Zvezo bojnikov rdeče fronte", ki kaže šteje 250.000 članov po vsej Nemčiji. Centralna vlada se pripravlja, da ta sklep razgane na svo de- želo. Ker se vlada boji novega krvolila na dan pogreba, je od- rečila, da se policija polasti mr- ličev in pokop se ima izvršiti pod policijskim nadzorom.

Budapešta, 6. maja. — Ma- džarska policija je večerj areti- rala pet vodilnih komunistov v Budapešti.

Magnat Sinclair v ječi

Oljni baron nastopil kazni.

Washington, D. C. — Oljni magnat in multimilijonar Har- ry F. Sinclair je 6. maja zjutraj nastopil zaporno kazno 90 dni v tukajšnji distriktalni ječi radi preziranje senata v zadevi teapodomskega petrolejskega skandala. V tem trenutku se ni gotovo, če ostane v tej ječi ali bo premeščen v prisilno de- lavnico. Navada je, da se vsi jetniki, ki so obsojeni na več kot 30 dni, polijejo v prisilno de- lavnico, kjer opravljajo razna dela. Za oljnega magnata mo- goče naredi izjemo. Magnat se je takorekve prikradel v ječo. Prišel je neopažen. Od svojih znanec se ni poslovil.

Višnjev zakon velja tudi v Indiji

Baltimore, Md. — Višnjev zakon v Baltimoru, ki prepove- duje vsako delo ob nedeljah, ve- lja ne samo za ljudi, pač pa tudi za mašine. Tako je odredil Willis R. Jones, pomožni gene- ralni pravdnik, ki je dal poli- cijskemu načelniku navodilo, naj skrbí, da bodo strojni avto- mati prav tako počivali ob ne- deljah kakor ljudje. Zadeva je izšla iz slučaja, ko je bil obto- žen neki businessman, ki ima avtomatični fotografski stroj.

Igra, ki uniči Mussolinija, cen- zurirana v Angliji

London, 6. maja. — Angleški cenzor je prepovedal igro z na- slovom "Mussolinijev lunč", ki prikazuje, da italijanski diktator dikтира le v vladi, ne pa doma, kjer je njegova žena diktator. Cenzor je dejal, da "vodni dr- žavnik na svetu ne sme biti ža- ljen na angleškem odru."

15 ubitih v verskih izgre- dih v Indiji

Bombaj, Indija, 5. maja. — Danes so spet bili beeni boji med Hinduji in muslimani v Bombaju. Petnajst oseb je bilo ubitih in več kot 200 je ranje- nih. Vojaška policija patroli- ra distrikt.

VESTI Z INDU- STRIJSKEGA POLJA

Vodja poljskih stavkarjev obso- jen na barbarsko kazn. — Iz- pri kletarski delavci orga- nizirali zadrujo. — Zasluzek stavbinskih delavcev na jugu utrgan za 5 centov na uro. — Mlad supervizor odslovljen, ker ni hotel plačevati delavcev no beraško.

Duluth, Minn. — New York, N. Y. — Alberto Castrillon, ki je vo- dil štiriideset tisoč poljskih de- lavcev, ki so zastavali na ba- nanskih plantažah v Colombiji, je bil obsojen od vojnega sodi- šča na pet in dvajset let ječe za- radi zadnje stavke. Tako poro- ča protimilitaristična liga.

Bellingham, Wash. — Podjet- niška organizacija je izprija kle- parske delavce. Delavci so pred več meseci izvojevali en dolar dnevnega povzika na zasluhek. Nato so se organizirali podjet- niki skesali in odpovedali poviz- janje zaslužka. Kleparski de- lavci se niso jokali, ampak usta- novili so zadrujo kleparskih de- lavcev in zdaj jokajo in tarnajo kleparski podjetniki.

Dallas, Tekasa. — Ko so urad- niki Texas Reconstruction kom- panije, podružnice Phoenix Utility kompanije, videli, da je na stotine ljudi brez dela, so znižali zasluhek od ure do 40 na 35 cen- tov. Stevilo delavcev ur so pa povečali od osem na devet ur dnevno.

General Electric kompanija, ki lastuje Phoenix Utility kom- panijo pa na ta način profitira \$67.50 na dan ali \$1,355 na me- seč.

Neki mlad supervizor, ki ni hotel najemati delavcev za be- raško plačo po 27 1/2 centov od ure, je bil odslovljen. Ti delav- ci so imeli delati v tovarni Pro- cter & Gamble. Pred neko sku- pino brezposelnih delavcev je re- kel supervizor, da on ne more najeti delavcev za manj kot pet in trideset centov mezde na uro. Dasiravno so bili delavci priprav- leni in pri volji delati za 27 1/2 centov na uro.

Scranton, Pa. — Pocepjenjem grozi Lokalni centralni delavski organizaciji v tem mestu, ker je bil priznan nelegalni sedež Steve J. McDonalda, ki je obratoval v letu 1926 stavkokaški premo- govnik, ko je bila stavka na po- lju trdega premoga.

Washington, D. C. — Na zahte- vo Southern železniške družbe so organizirani delavci v delav- nicah te železnice pristali, da se sporno vprašanje glede poviza- nja mezde predloži razsodišču. Delavci zahtevajo, da se njih mezdna poviza od 75 na osemde- set centov na uro. Tako mezdo so dosegli delavci v delavnicah New York Central železnice. To mezdo jim je priznalo razsodi- šče. Prizadetih je osem tisoč delavcev. Delavci na tej želez- nici so odglasovali za stavko. To je vplivalo, da se je železniška družba omečila in se je izrek- la, da je za razsodišče.

Erie, Pa. — V tukajšnjem me- stu so se organizirali ognjegasi. Takoj se je vpisalo v lokalno or- ganizacijo 130 članov.

Washington, D. C. — Stavbin- ski podjetniki, ki so se dozdaj upirali povizanju mezde za de- set centov, so obvestili organiza- cije stavbinskih delavcev, da so pri volji, da se to vprašanje predloži razsodišču. Delavci so odklonili. Ponudba je prišla pre- pozno.

Kritični momenti v rajonski stavki

Lastniki hočejo odpreti tovarne in mobilizirali so celo armado.

Elizabethton, Tenn. — Kritič- na faza v stavki tukajšnjih ra- jonskih delavcev je prišla 6. maja, ko so družbe naredile več- ji poskus, da odpro tovarne s stavkokazi. Družbe so dobile na razpolago državno milico, okrajne deputije in mestno poli- cijo, skupaj preko 800 oboro- ženih mož. Vse ceste, ki vodijo k tovarnam, so zasledene z obo- roženimi četami.

Stavkokazi imajo organizaci- jo "Loyal Workers of Bemberg" (Zvesti Bembergovci delavci) in vodja te organizacije, F. D. Rhea, je izjavil zadnje nedelje: "Več tisoč delavcev se jutri vr- ne na delo."

F. L. Stubbs, voditelj delav- ske unije, je pa odgovoril: "Več tisoč delavcev ostane v boju do skrajnosti."

Kako Mellon ravna z delavskimi družinami

Značilna aličica, ki pokazuje, ko- liko so tem ljudem delavci vredni.

Pittsburgh, Pa. — Kako Mello- ni respektirajo privatno lastni- no, ako se gre za lastnino njih uslužbencev, pripoveduje, tošba, ki sta jo ušla John Usnick in njegova žena Mary Usnick za šestdeset tisoč dolarjev odškod- nine proti Pittsburgh Terminal Coal korporaciji. To je tista kompanija, katere železarska in premogovniška policija je umo- rila rudarja John Barkoskega.

Usnick je s svojo ženo bival v kompanijski hiši v Govardalu. Do tje je iz Pittsburgha pol ure vožnje po ulični železnici. Ko je Pittsburgh Coal kompanija, ka- tere podružnica je Pittsburgh Terminal Coal kompanija, pro- glasila, da je v njenih premo- govniških uvedena odprta delav- nica, je njena podružnica takoj zavrgla jacksonvillsko mezdo pogodbo. Usnick je bil med ru- darji, ki so zastavali. Dne 20. aprila mu je kompanija poslala izgonsko opoved stanovanja v kompanijski hiši. Ta opoved stopi v veljavo po petih dneh po najemniški pogodbi med rudar- jem in kompanijo ko rudar pre- neha delati za družbo. Usnick je šel na sodišče in dobil podal- jšani rok za izpraznjenje stano- vanja.

Dne prvega julija je bil ta po- daljšani rok za izpraznjenje sta- novanja še v veljavi. Toda kor- poracija se je odločila, da Unick- a in njegovo ženo s silo izžene iz stanovanja. Poslala je svoje uslužbence, da potegnejo streho s hiše, ne da bi obvestila stran- ko o tem. Usnickova žena je le- žala bolna v postelji. Nanjo je padel velik kos ometa in jo po- škodoval. Kompanijski najem- niki so nadaljevali a svojim de- lom. Dva policaja, člana žele- zarske in premogovniške polici- je, sta bila na straži. Ti najem- niki so delali naprej, dokler ni- so napravili velikih lukenj v strehi in stenah.

Usnickova žena je pri tem za- dobila rane in poškodbe na levi strani, tilniku in levi rami, da je bila paralizirana. Še zdaj ne more opravljati gospodinjskega dela. Prefrensi so bili tudi nje- ni živel. Veliko časa še hoditi ni mogla.

Ko se je Usnick pritožil, da skozi luknje dežuje na njegovo pohištvo in da mu del poškoduje njegovo pohištvo, je korpo- racija objavila, da bo hišo popra- vila, prepovedala je pa njemu izvršiti popravila. Na obleki in pohištvo je bilo \$2,000 škode. Usnick je ostal v hiši do dne 27. decembra. Ko je stanovanje za- pustil, je plačal stanarino.

Odvetnik Henry Ellenbogen pravi, da akcija kompanije tvori žalitev sodišča. Kompanija je poskusila rabiti silo, zato bo tudi plačala za takó ravnanje.

IZKORIŠČANJE OTROK NA PO- LJU PESE

Otroci pod desetimi letimi delajo na polju. Mormonska cerkev največji faktor Great Western Sugar kompanije.

Washington, D. C. — Konfuzija je zavladala med lobijisti, ki se pečajo s colnino na sladkor, ko je kongresnik Frear iz Wisconsinu predložil resolucijo, da se študirajo finančne in industrijske razmere v produkciji domačega sladkorja. Studije naj izvrši od- sek, ki sestoji iz pet članov kon- gresne zbornice in pet članov zveznega senata.

Predgovor Frearove resoluci- je navaja, da je Biroj za zaščito otrok, del delavskega depart- menta, študiral pet sto družin. Te studije so dognale, da je ena četrtna teh delavcev na polju sladkorne pese v Michiganu bila stara manj kot deset let, ena pe- tina je dosegla starost štirinajst let in da je devetdeset odstotkov mater jemalo s sabo otroke pod šestim letom na delo na polje in da je polovica otrok, ki jih na- vadno stariji jemljejo s sabo na polje, še pod to starostjo.

Dalje pravi predgovor, da so bili otroci Indijancev pod 13 leti zaposleni na polju sladkorne pese. Sinovi Indijancev so de- lali od štirih do šestih zjutraj brez hrane. Delali so do šestih zvečer in prejemale hrano le ta- krat, ko je bil čas za obed. Sa- nitarnih naprav, posebno v Co- loradu, ni bilo. Te otroke Indi- jancev so jemali s kol in jih pri- peljali sedem sto milj daleč, da delajo na polju sladkorne pese. Vsi ti otroci so se vračali pod- hranjeni in bolni.

K tej obtožbi dodaja wiscon- sinški kongresnik, da tvorijo Mehicanji 75 od 90 odstotkov teh delavcev. Great Western Sugar kompanija, ki producira 88 od- stotkov vsega sladkorja iz sla- dkorne pese, je imela 178 otroke več dohodka v zadnjem letu, kot v letu 1927. In ta družba zdaj vprašuje, da se poviza col- nina na sladkor. To povizanje carine bi pa podražilo funt sla- dkorja od pet na sedem centov. To pomeni, da bi breme farmar- jev se obtežilo za šestdeset mili- jonov dolarjev na leto. Mormonska cerkev je glavni faktor Western Sugar kompanije.

Skupni odbor ne bo preiska- val izkoriščanja otrok na polju sladkorne pese, dokler lahko Smoot, apostol mormonske cerkve, dikтира colnino na slakor. Senatorji, ki grede za carinski- mi favoriziranci, se ne bodo upa- li glasovati za Frearovo resolu- cijo.

Frear je dosegel, da se je jav- na pozornost obrnila na oplenje- valni značaj industrije za produ- ciranje sladkorja iz sladkorne pese. Pokazal je, kaj je treba preiskati. Zato je bolj težko glasovati, da se colnina za funt sladkorja poviza za tri cente.

PROHIBICIJA V GLAVNEM MESTU

Navadni državljani žrtve forsiran-ja prohibicije.

Washington, D. C. — Forsira- nje prohibicijskega zakona v tem mestu, ki je izzvalo več bitk med policijo in butlegarji, je zahtevalo pet človeških žrtv v zad- njih dveh letih. Tako govori po- ročilo, ki ga je te dni izdal poli- cijski departament.

Med žrtvami so bili trije na- vadni državljani, ki so se zoper- stavili suhaškim agentom, ko so jih skušali aretirati brez sodni- skega dovoljenja. Poročilo tudi omenja, da ostre kazni ne zado- nejajo vplivne butlegarje, ki za- kladajo mesto s pljačo, temveč le navade grešnike, ki nimajo sredstev za obrambo in so brez vpliva.

Socialistični fond \$50,000 za kampanjo

Zadevna resolucija sprejeta v Chicagu.

Chicago. — Splošna eksekutiva socialistične stranke v Združenih državah je na svoji konferenci v soboto in nedeljo v Morrison hotelu v Chicagu sprejela resolucijo za zbiranje sklada \$50,000, ki se porabi za volilno kampanjo v prihodnjem letu.

Druga resolucija poziva član- stvo stranke, naj zbere čim več- jo vsoto, ki se pošlje v Anglijo kot finančna pomoč angleški delavski stranki v njeni sedanji volilni borbi. "Zmaga angle- ske delavske stranke je večja garancija za svetovni mir in bo- doče mednarodni socialni kon- gres kot katara druga stvar", poudarja resolucija. Za angle- ški volilni fond je bilo med kon- ferenco nabranih \$1045.

William H. Henry, tajnik stranke, je resigniral v nedeljo radi drugih opravkov. Bil je tajnik tri leta. Njegov nasled- nik še ni bil imenovan do mo- menta, ko je bilo poslano to po- ročilo.

Na banketu v soboto zvečer v Douglas Park Labor liceju so bili glavni govorniki Victor L. Berger, James Oneal iz New Yorka, urednik "The New Lead- er" in Daniel W. Hoan, mil- wauški šupan, ki je govoril o svojih vtisih in Evropi, kjer je bil pred par meseci.

Piedmontski delavski svet pomaga stavkarjem

Indijski delavci se ne končajo van- der obrnili proti svojim isko- riščevalcem.

Greensboro, N. C. — Piedmont- ski delavski svet za organizira- nje delavcev, ki je sestavljen iz zastopnikov severokarolinških strokovnih društev, je obdržal veliko zborovanje v Greensboru. To zborovanje se je vršilo z na- menom, da se na široko razglasi revolta južnih delavcev proti to- varnarjem. Delavski svet je pri- pomogel, da je prišla Mary An- derson, ki je zaposlena pri šen- skem biroju zveznega delavskega departamenta, da pomaga po- ječati stavkovni položaj. Poka- zala je film, ki je dokazoval, da delavka v tekstilni industriji po- trebuje organizacijo za svojo lastno obrambo. Gertrude Mc- Nally, organizatorica za organi- ziranje delavskih strokovnih or- ganizacij in zaposlena v wash- ingtonski novčarni, je razložila, zakaj se morajo vsi delavci or- ganizirati v delavskih strokov- nih organizacijah.

Wilson, predsednik Državne delavske federacije v Severni Karolini, je dejal, da je prišel čas, ko se pričneju južni delavci vpirati proti svojim izkorišče- valcem. Govornik je rekel, da so južni tovarnarji prežeti z že- ljo za masne dividende. Ta že- lja ubija v njih vse, kar je člo- veškega. Edino orodje, ki ga imajo delavci proti takim po- jetniškim željam, je končal go- vornik, je močno delavsko stro- kovno gibanje.

TORNADO V JUŽNIH DRŽAVAH

Štirideset mrtvih, nad sto ranje- nih.

Atlanta, Ga., 6. maja. — Tor- nado in viharji, ki so zadnje dni razražali v sedmih južnih drža- vah, so ubili 40 oseb in nad sto oseb je bilo ranjenih. Viharji so bili najhujši v državi Virginia, kjer so podrli več poslopj in pretrgali brzojavno in telefon- sko zvezo.

Rdeči križ je poslal svoje lju- di na delo v mesta in vasi, ki so bila najbolj prizadeta valed vi- harjev. Škoda na polju in razde- janih hišah je velika.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$6.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in na inostranstvo \$9.00.

Naslov na vas, kar ima stik v Notem:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju, n. pr. (April 30-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnevom poteka naročnina. Ponovno jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PRAVIČNOST ZAHTEVAMO V ZAKONIH.

Ustava Združenih držav je najvišja postava v deželi. Ustava je torej najvišja postava, na podlagi katere bi morali biti zgradeni vsi drugi zakoni. Predgovor ustave je tako rekoč jedro, da postoje Združene države. V tem predgovoru vidimo kazalec, ki odločno pove in kaže, zakaj so se Združene države ustanovile. Brezdvoma ta kazalec kaže pot, po kateri naj gredo naša politična in gospodarska prizadevanja. Ampak tej poti so se rogali in jo zasmejevali in se ji rogajo še danes in jo zasmejujejo ali pa prezirajo.

Ameriško ljudstvo se mora vrniti nazaj k duhu, ki je v ustavi in mora "ohraniti vladno ljudstva skozi ljudstvo in za ljudstvo."

Predgovor ustave se čita: Da dosežemo čim popolnejšo združitev (spojitev), ugotovimo pravičnost, zavarujemo domači mir, poskrbimo za splošno blagostanje in zagotovimo blagoslove svobode sebi in svojim potomcem, sklenemo in odločimo to ustavo Združenih držav.

Predgovor ustave Združenih držav pove jasno in določno, da jih je ustanovilo ljudstvo, ki je takrat živel v deželi kot narod. Naša dežela ni federacija takozvanih suverenih držav. Ravnotako ni strnjenje (amalgamacija) ljudstev raznih držav, ki so živele pred letom 1789. Združene države so prav jasna in določna stvorenje ali stvar, ki so ga ustvarila ljudstva, ki so živela v originalnih trinajst ameriških kolonijah.

Predgovor ne daje nobenih vladnih moči. Ravno tako ni vir izvršilne moči. Toda sodišča lahko iščejo in najdejo v njem namen zakonov in ga pomagajo pojasniti, kadar je pred njimi vprašanje pojasnitve sprejetih postav, sploh to, kar imenujemo duh ustave, kadar tolmačimo zakone in izvršilne procedure.

Namen naše vlade je šester.

Prvič. Da se ustanovi bolj perfektno združenje. Drugič vzpostaviti pravičnost. Tretjič ustanoviti mir doma. Četrtič pripraviti se za obrambo. Petič pospeševati splošno blagostanje. Šestič zagotoviti blagoslove svobode za sebe in naše potomce.

Ta namen naj spremlja akcije naše izvršilne, odloči o sprejetih zakonih in inspirira sodnijske odloke. Delo političnih strank naj se sodi in preizkuša po njih delu, koliko se strinja z duhom predgovora k ustavi Združenih držav. Ljudstvo mora zahtevati, da se duh predgovora k ustavi ne krši od onih, katerim je dana moč vlade.

Duh, ki je v predgovoru, prav zanesljivo ne pravi, da naj del ameriškega naroda živi v revščini, naj ne bo deležen blagoslova kulturnih pridobitev sedanjega časa, obratno naj pa drugi del ljudstva plava v bogastvu, živi v izobilju in razkošnosti. Duh, ki je v predgovoru ustave Združenih držav, prav zanesljivo ne opravičuje sodnijskih prepovedi ob času delavskih štrajkov in izporov. Delavci prav zanesljivo ne stavkajo za zabavo, ali ker žive v splošnem blagostanju. Ako bi delavci živeli v blagostanju, bi prav zanesljivo ne stavkali. Delavci so ravnotako opravičeni do svojih domov, obiskovanja gledališč in koncertov, poletnih in zimskih počitnic, kot takozvani lastujoči razred.

Sinovi in hčere delavskih in farmerskih staršev so ravno tako opravičeni do višje šole kot izobrazbe, kot sinovi in hčere bogatinov. Toda sinovi in hčere delavskih in farmerskih staršev ne morejo pohajati na višje šole, ako si starši ne pritrčajo od svojih ust in hčere in sinovi delavskih in farmerskih staršev se ne podvržejo trpljenju, ki čaka vsakega dijaka siromašnih staršev, ker se sadi delo krivično dele.

To nam pojasni, zakaj naj ljudstvo zahteva, da naj sodišča tolmačijo postave v smislu duha v predgovoru ustave.

Prohibicija je druga reč, ki pokazuje, da se zdaj oddaljujemo od duha, ki preveča predgovor k ustavi. Nihče ne more trditi, da prohibicija skrbi za splošno blagostanje, zagotavlja blagoslove svobode, ako prohibicija ljudstvu ukazuje, kaj sme piti in kaj ne sme piti in ravnotako ne ohranja domačega mira. Prohibicija je nemoralna in nikakor ne učinkuje v smeri popolnejše združitve.

GLASLOVI IZ NASELBIN

Cerkve mesto salunov.

Springfield, Ill. — Vest mi ne da mira, da ne bi v svet počel kako mi Slovenci in drugi napredujemo, ali kako se imamo v tem prekrasnem mestu.

Se v šoli sem se učil, da se svet vrti, pa če se bo tako naglo vrtil kot se zadnje čase, potem lahko pride, da ne bo nihče več vedel kje da smo. Naj omenim, da so pred več leti klerikalni elementi prišli do sklepa, da se mora postaviti sveto katoliško cerkev in druge njene pritlikine, kajti brez tega ne moremo biti in ne živeti. In zgodilo se je tako, da so postavili cerkev na licu stare prodajalne. Tam pa stoji tudi župnišče ter šola. Treba je povedati, da sedaj cerkev razpada. Kaj je temu vzrok, ne ve nihče pojasniti. Potrebno pa je, da se dostavi, da kakor hitro je bila postavljena cerkev, je bil istočasno slovenski narod v tej naselbini razvojen. Klerikalci so vlekli za cerkev, napredni element pa je bil za napredne ideje.

Pred par leti so postavili škofovo cerkev. Nisem je še videl odznanja in tudi ne odznanja. Pravijo, da je stala malenkostno vato, samo en milijonek in pol dolarjev. Vse je bilo hitro izpod rok. Proletarci so dali celo po 100 dolarjev na oltar bogovom. Nekateri tudi več. Posebno pa so pitali moralisti, četudi se plača za življenske stroške v trgovini, saj trgovci lahko čaka na veke. In v tem času se je delo v premogokopih ustavilo. Tisti, ki so dali cerkvi stotake, so vpraševali za delo pri zidavi cerkve. Ni ga bilo za vse. Denar dati in zraven pa še delati, to je tista znanost in brez glave rojeno truplo. To je v pogubo delavstvu na tem pukljatem svetu.

V mestu Springfield imamo 14 katoliških cerkev, poleg teh pa še mnogo drugih, ki spadajo k raznim sektam. Preje so bili le saluni na vsakih par korakov, sedaj pa njih mesta zavzemajo cerkve. Naznanjeno je bilo oni dan, da prično zidati petnajsto cerkev, ki mora biti zelo lepa. Tiskalci in stotaki kar lete vkup. Spet bodo dajali proletarci, njih družine pa bodo stradale. Ko bodo lačni ti ljudje, gredo lahko v cerkev, pa se tam najedo.

Poročevalec "A."

Važna vprašanja.

Vandling, Pa. — Nekateri tukajšnji premogorci obratujejo po dva, večini tudi po tri dni v tednu, včasih se pa primeri, da obratujejo malo boljše. Naprimar zadnjih štirinajst dni so delali celih enajst dni. Nekaj rogov je zaprtih za nedoločen čas. Ne vem kaj je vzrok, da so nam začeli dajati neprosto voljo po politike. Pa ne da bi se začeli okušati Hooverjevo prosperiteto!

No, pa kaj hočemo. Kakor je delavstvo prošlo jesen volilo, tako mora sedaj samo nositi posledice. Dokler bo delavstvo volilo sebi sovražne zakonodaje, toliko časa ni pričakovati izboljšanja. Dokler bo med delavci ukoreninjen rek, češ, da so vsi enaki, pa voli kogar hoče, toliko časa ni delavcu pričakovati boljše časa. Ampak šele kadar bo delavec prišel do spoznanja ter bo rekel: do tu in ne dalje! potem bo drugače. To bo po tem, ko bo začel čitati delavske, prave delavske liste in bo znal samostojno misliti, kaj je prav in kaj ni prav, ne da bi mu drugi gospodje narekovali kaj sme in kaj ne sme.

Vzemimo za slučaj tukajšnje državno zakonodajno zbornico, ki je zborovala prošli mesec. Zbornici je bilo predloženih par delavskih predlogov. Ali je bil kateri izmed teh sprejet? Kaj še! Časopisne vesti so nas poučile o nasprotnih zaključkih. Prvi vaden predlog za delavstvo je bil, da se priključi k odškodninskemu zakonu takozvano bolezen "majnarsko naduho." Predloga je naletela na gluha ušesa. Zakaj? Zakonodajalci so pod kontrolo velikih denarnih močev v tej državi.

Ako bi delavstvo zasledovalo zborovanje zakonodajalcev (bolj kot sedaj) v vsaki državi ter bi jih bombardiralo z resolucijami, bi bilo precej drugače. Zastopniki ljudstva bi vedeli, da delav-

stvo ne spi, ampak da je na straži, kadar oni delajo postave, in marsikateri zastopnik bi preje premislil, predno bi glasoval proti delavskim predlogom.

Na društvenem polju je bolj slabo napredujemo. Ne vem, če nas je naprednost zapustila, ali če smo mi njo. Ako pride na dnevni red kakšen koristen predlog, ne dobi nobenega odmeva. — Na prošli glavni seji je gl. odbor zaključil, da se daruje iz književne matice SNPJ vsakemu društvu po dve knjigi izvoda "Ameriški Slovenci" in dve "Ameriško-slovenske alovnice," kar naj služi kot začetek društvenim knjižnicam. Na eni prošlih sej sem priporočal ustanovitev knjižnice za vsa štiri tukajšnja društva. Moje priporočilo ni došlo odmeva. — Ne vem zakaj so nekateri člani, ki se sicer štejejo napredni, nasprotni moji ideji. Moje iskreno mnenje je, da bi se zlahka dalo to idejo izpeljati. Ako bi se v tem pogledu združila vsa štiri društva, tedaj bi bila stvar urednena, samo malo dobre volje je treba, pa bo šlo. Za dohodke za čitalnico bi lahko vsa štiri društva priredila kakšno zabavo, dobiček pa bi šel v korist čitalnice.

Prosim, da se še kateri drugi izmed članov oglasi v Prosveti in da bi podal svoje mnenje ter sugestije. Še nekaj bi rad sugestiral, ako bo mogoče udeležiti. V Prosveti sem čital, da že imajo v raznih državah ustanovljene federacije društev SNPJ. Kaj ko bi pri nas ustanovili tako federacijo društev SNPJ, v okrožju trdega premoga? V tem okolišju je 10 društev SNPJ, v razdalji okrog 40 milj. Vseled tega bi zelo rad videl, da se še kdo drugi izmed članov oglasi in izrazi svoje mnenje o tem vprašanju. Istočasno pa priporočam društvom, da bi vzela mojo sugestijo v pretesno razmislelo z akcijo. — Bratski pozdrav!

John Kavčič.

Vesti iz Bridgeporta.

Bridgeport, O. — Čas se spreminja, kakor aprilsko vreme: en dan je julijaska vročina, naslednji dan pa decembarska zima; dež in toča, ki je padala dne 25. aprila, debela kot kurja jajca, zraven pa še huda nevihta, ki je grozila vse podreiti. Posebno sta bili prizadeti mesti Shadyside in Moundsville. V zadnje imenovanem je nevihta silno razgrajala, pometala strehe raz hiš, toča pa pobila akoro vse šipe v mestu. Tukajšnja Scott Lumber kompanija je drugi dan poslala dva železniška voza s šinglov in veliko zalogo šip. V vihri nevihte je bil zajet neki bridgeportski kamnoseški agent z avtom, katerega mu je toča tako preluknjala, da je zglejal kot bi bil v vojni. Neverjetno, a resnično. Toča je napravila veliko škodo po vrtovih in farmah. Spet bo najbolj prizadet delavec, kajti plačati bo moral visoke cene, ki bodo nastale vsled vremenske neizgode.

Delavske razmere so pod ničlo. Upali smo na boljši obrat v aprilu, kot je bila napoved prednjih let, pa tudi ta up je šel po vodi. Težko je dobiti belo vino, ravno tako je težko v tej okolici dobiti rov, ki bo vsak dan obratoval. Tovarne sicer obratujejo še precej dobro, je pa za sluzek zelo pilač. Megde se celo uničujejo. Taka prosperiteta se nam obeta, odkar smo zgubili unijo. Maraliko se je svojčasno jezilo, češ, da naša unija ni tanič, a uverjen sem, da prevladuje sedaj vse drugačno mnenje, pa je prepozno. Vsaka šola nekaj stane, ta pa stane precej. Dne 18. maja ob 7. zvečer priredi tukajšnji mladinski orkester svoj koncert. Vstopnina je 50c za moške, 35c pa za ženske. Program bo izredno zanimiv in vredno je, da pohitimo v dvorano poslušat naše mlade učence, obenem pa se bomo lahko spet skupaj zabavali in pogovorili o naših razmerah itd.

Društvi št. 13 in 640 SNPJ proslavita 25-letnico SNPJ dne 4. julija popoldne. Ob tej priliki bomo dobili iz gl. urada za govornika. Slavje bo dvojno, oz. trojno: 25-letnica SNPJ, 25-letnica društva št. 13 SNPJ in prva obletnica društva št. 640 SNPJ. Vsem društvom v okolici

15 milj bomo pravočasno poslali posebusa vabila, da bodo imela priliko na svojih sejah razpravljati o našem jubilejnim slavu. Za društvo št. 13 SNPJ, Martin Kom, tajnik.

Smrt dveh članov.

Murray, Utah. — Dne 19. aprila je v Salt Lake Cityju preminula naša mnogoletna članica sestra Františka Blatnik, ki je bolehal nad leto dni na zelo dolgem roku. Pokojna je bila članica društva "Edinost" št. 12 v Murrayju, Utah, kakor tudi društva JSKJ v Midvalu, Utah. Tukaj zapušta soproga Franka Blatnika, ki je po vsem zapadu znan, ter šest sinov in tri hčere. Pogreb se je vršil dne 24. aprila, in sicer na 40 milj oddaljeno pokopališče v Toolee, Utah, kjer je pokopan eden njenih otrok in je sama želela počivati poleg njega. Pogreba se je udeležilo članstvo društva "Edinost" z zastavo ob izredno veliki udeležbi občinstva, posebno še če upoštevamo slabo vreme in oddaljenost. Doseženi v Toolee so se pogrebno sprevedo pridružiteli tamkajšnji člani in članice našega društva št. 11 SNPJ ter prijatelji in znanci pokojne. Prisostvovalo je tudi članstvo društva JSKJ.

Krsto pokojne matere so nosili njeni sinovi, ki so se svojevolično ponudili v ta namen, da tako izkažejo svojo ljubezen in zadnjo čast svoji materi. Nad vse ganljivo je bilo sresti na sinove, ko so potirali sre nosili svojo mater na njeni zadnji poti k zadnjemu počitku.

V imenu žalujočega soproga, hčera in sinov se na tem mestu najiskrenejše zahvaljujem vsem, ki so jim v tej bridki uri na katerikoli način izkazali svoje simpatije, sočustvovalje in sožalje. Hvala vsem!

Dne 19. aprila je preminul naš mladi brat in član mladinskega oddelka SNPJ Jožef Godnik v 12. letu starosti. Umri je po kratki in mučni boleznii vnetju hrbtenice. Tako smo zgubili v enem dnevu kar dva člana našega društva št. 13 SNPJ. Odšla sta iz naše srede v nepoznano večnost. Mi pa, ki smo še ostali, delajmo z vsemi močmi, da pridobimo še vse tiste, ki so sposobni v našo organizacijo SNPJ. — Mike Žugelj.

S'pota.

Teh par vrstic pišem iz Poplar Bluffa, Mo., kjer smo imeli na blaznega aprila lepo in vroče vreme, a dne 1. maja pa mrlo in je snežilo. — Pred par dnevi je v tej bližini nevihta porušila več hiš. Grmelno in treskalo je kot bi bil sodni dan, kljub temu pa je bilo ta nenavaden pojav vremena lepo videti, namreč švigajoče strele in blisk. Brez dvoma pa je nevihta precej škodovala farmerjem, tako jim je tudi škodoval naslednjih par dni mraz in sneg, ker je prizadeto sadno drevje.

Matija Pogorelec.

Zima v maju.

Sawyerille, Ill. — Pred par dnevi so v tej okolici divjali silni viharji, spremljani s snežno nevihto. Snežilo je več ur in nastal je mrz. Kot zgleđa, je ta vremenska neizgoda uničila vse sadno drevje in vrtni pridelek. Teža snega na drevju je povzročila veliko škodo, ker so se veje lomile pod njega težo. Za to okolico je nekaj nenavadenega sneg ob tem času.

Poročevalec.

Zeta ustrelili.

Amarillo, Tex., 6. maja. — R. H. Hamilton, bivši član državnega vrhovnega sodišča, je večer ustrelil Thomasa Waltons, dijaka na tekaški univerzi, ker je pobegnil s Hamiltonovo hčerjo in se na skrivaj poročil z njo. Hamilton je ustrelil Waltons, ko je slednji prišel na domov staršev svoje žene, da pojasni celo zadevo. Hamilton je bil aretiran in odveden v zapor.

Pošar v bolnici.

Morris Plains, N. J., 6. maja. — Včeraj je nastal v tukajšnji bolnici za umobolne ogenj, ki je v kratkem času razdejal požarje. Ko je ogenj nastal, je bilo v poslopju nad tisoč bolnikov, katere so pa gasilci s silnim naprom našli na varno. Pošar je napravil škodo za sto tisoč dolarjev.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Avtomobili v Jugoslaviji.

Sodrug Jože Menton v Detroitu je sprožil v "Prosveti" idejo da bi jugoslovanski delavci v Ameriki financirali avtomobilsko podjetje v Jugoslaviji. Jugoslavija je rečna na avtih in kar ima teh vozil, jih uvaža iz Nemčije, Italije in Amerike. Domače produkcije avtov še ni.

Jožetova ideja je, da se osnuje široko delniško podjetje s kolikor mogoče majhnimi deleži, tako da bo delavski v demokratična kontrola. Tovarna se postavi ob večji reki, kjer je transportacija ugodnejša in cenejša. Modeli avtov se izdelajo v Ameriki in — kolikor razumem — vsa strojna oprema se nabavi tukaj. Ideja je, da ameriški delavski kapital ustanovi avtno industrijo v Jugoslaviji.

Teoretična stran ideje je dobra. Tretnja zavednega delavstva je, da pride produkcija — in distribucija ter pomoči — kapital v roke delavcev, imajo vsi dobiček od kapitala, pa po posamezniki, kapitalisti; skratka, da se ta kapital čim bolj posploši in demokratizira. Zavedni delavci niso v boju s kapitalom, temveč le s privatnim lastništvom industrijskega kapitala. Kapital je v moderni industrijski dobi tako potreben kakor je polju dež ali umetno namakanje. Delavsko vprašanje je le, v cigavih rokah je kapital in kdo ima dobiček od njega.

Delavskega zadržano ali drugače organiziranega kapitala je že dosti v industrijskih obratih. Krojaška unija v Ameriki ima svoje oblačilne tovarne. Unija je lastnik in člani unije so kolektivni lastniki in kot taki imajo dobiček skupaj. To je industrijska demokracija v miniaturi (v malem), da si zelo skromna, ker se mora ravnati po sovražnih kapitalističnih zakonih in je v večnem boju z močno kapitalistično konkurenco.

S podmornico do severnega tečaja

O drznem načrtu vrednem razgrete fantazije kakšnega Julesa Vernea, so poročali te dni. Sir Hubert Wilkins, slavni avstralski letalec in raziskovalec obeh zemeljskih tečajnih pokrajin, je izjavil, da hoče s podmornico prepluti severni Ledeni ocean med Spitzbergi in Alasko. Njegova namera je vzbudila splošno občudovanje v Ameriki in na Angliškem, istotako po vsem ostalem kulturnem svetu.

Prva ideja za to sijajno ekspedicijo poteka še iz časa, petnajst let tega, ko je bil Wilkins drugi poveljnik Stephensonove kanadske ekspedicije v severne dežele. Komandant Stephenson je prav za prav prvi pobudnik nameravane Wilkinsove ekspedicije.

Wilkins je po povratku s svoje zadnje letalske ekspedicije v deželi okoli Južnega tečaja zbral potrebne fonde za zgradbo te podmornice in v teku treh tednov mu jo bo izgotovila družba Simon Lake v Connecticutu. Podmornica, ki ji bo ime "Defender," bo združevala v sebi najnovejša tehnična izpolnitve v ladjedelniški stroki. Dolga bo 33 m, široka 4 m. Opremljena bo s dvema motorjema Dieslovega tipa, ki ji bosta dala pod vodo hitrost 13 km na uro, na površini pa 18 km na uro.

Strojnemu oddelku bo poveljeval komandant Sloan Dannenhof, priznan strokovnjak, a s pomočjo mu bo deset moč iz posadke.

Specijalne naprave.

Med karakterističnimi napravami "Defenderja" je treba omeniti posebno dvigalo, ki bo dovoljevalo posadki, da bo pod površino morja polagala mine za razstreljevanje ledenega oklopa. Druga naprava ob ladjemskem trupu bo pogreznila podmornico z veliko hitrostjo po polodivni mine in jo odstranila z nevarnega mesta še pred eksplozijo.

Podmornice so že večkrat uporabljali v vlogi ledolomilcev, a nobena ni bila opremljena s tako perfektnimi akcijskimi in varnostnimi napravami. Morda se bo Wilkins namestu min poslužil za lomljenje ledu tudi po-

To nas privede do praktične strani Mentonove ideje. Danes smo v stadiju organizacije in centralizacije v razvoju industriji. Gigantične industrijske organizacije (trusti) vstajajo povsod. Večja podjetja te in one ameriške industrije se spajajo v kompletne enote. Veliki kapital požira malega, kar je naraven proces. Velik kapital je kakor magnet, ki privleče k sebi male drobce. Ker smo pri avtih, vzemimo samo ameriško avtno industrijo. Ford in General Motors sta danes v boju za premoč ne samo v Ameriki, temveč celo v Evropi in po vsem svetu. Oba tekme kupujeta v Evropi stare avtne tovarne in gradita nove. Ford ima tovarno za zlaganje avtov v Trstu, torej na pragu Jugoslavije. Drugo zdaj postavlja v Carigradu. General Motors skuša dobiti monopol avtov v Nemčiji in ga najbrž dobi. Koliko let bo vzelo, da bo ameriški kapital popolnoma kontroliral vse glavne industrije v Evropi?

Delavske zadržane tovarne, ki hoče konkurirati s temi kolosali, mora računati na velik začetni kapital; dalje mora računati na boljši in cenejši produkt; računati mora na izvoz, kajti jugoslovanski trg same je premajhen in prevečen; računati mora na ameriški sistem prodajanja na obroke, kar pomeni, da bo skupiček počasi prihajal. Na vse mora računati samo na dobiček ne tako kmalu.

Najboljši pogoj za uspeh bi bil — nekaj novega pri avtu, kaka nova izpolnitve, ki zrevolucionira avtno industrijo in postavi nov izdelek na prvo mesto. Ali kdo misli na tak praktičen patent?

To so pomisleki. Glavni pomislek je, kako naj kapital, ki ga s težavami zberejo delavci, kljubuje valovom velikanke konkurence v razmerah, ki jih delavci danes še ne kontrolirajo?

Kar se tiče posadke, jo bo konstruktore Simon Lake izbral med najbolj izvežbanim moštvom ameriške mornarice.

Teoretično je čisto mogoče, da bi morla z vsemi tehničnimi pripomočki izpolnjena podmornica doseči severni tečaj pod ledeno pregrado. Treba je vedeti, da niso dosegli odkrili še nobene kopnine okoli njega, povsod se razteza to vodovje Ledenege oceana. Sicer nam je znanih o globlini in drugih lastnostih tega oceana le malo podatkov, zdi se pa, da ne bo tvoril, vsaj kar se tiče globline, nobene ovire. Wilkins sam je dosegel njegova tla z grezalom in to v sibirskem predelu šele pri 6000 m. Amundsen je izmeril v bližini Spitzbergov globlino do 5000 metrov, Peary je trdil, da ni zadel na severnem tečaju samem dna niti v globlini 10,000 metrov.

Tudi marsikaj drugega ne bi delalo ovir. Treba je pomisliti, da je sir Wilkins osebnost, ki je preizkusila svoje znanje in svoje moč že na celih kopici nič manj nevarnih in negotovih ekspedicij. Tudi vojna s podmornicami mu ni nič novega. Vtrajal je na takih voznjah po cele mesece, dočim bi ta ekspedicija po njegovih računih zahtevala komaj mesec dni časa v najbolj šli letni dobi. Sploh pa ne bi bil prav nič odvisen od vremenskih muh.

Samo dve stvari sta, ki ju navajajo skeptiki kot razlog proti optimističnim naziranjem Huberta Wilkinsa. Praviše, da je znal dosegati najširši podvodni akcijski radij podmornice kvečjemu 350 kilometrov, a v globlino so šle kvečjemu do 100 m — dočim dosega masivni ledene pregraje mestoma po nekoliko sto metrov globlino. Kako naj pride podmornica pod? In če se pride, s kakšnimi silnimi eksplozivni naj razpo-rablja v vlogi ledolomilcev, a nobena ni bila opremljena s tako perfektnimi akcijskimi in varnostnimi napravami. Morda se bo Wilkins namestu min poslužil za lomljenje ledu tudi po-

Vesti iz Jugoslavije

ZAKONI, REFORME, NOVICE.

(Izvirno.)

Podpisana sta že zakon o stanovanjski zaščiti in uredba o reorganizaciji ministrstev. Pripravlja se novi zakon o Državnem svetu, ki je že gotov ter je bil večer predložen ministrskemu predsedniku. Bržkone bo se ta teden podpisal od kralja ter bo sprejet v veljavo. V par dneh bo tudi sestavljen novi zakon o gospodarskih zbornicah, ki bo takoj nato predložen vrhovnemu državnemu zakonodajnemu svetu v odobrenje. Novi zakon o bistvenem ne razlikuje od starega. Volitve v trgovske, obrtniške in industrijske zbornice pa tudi po sprejetju tega zakona ne bodo takoj izvedene, marveč bodo sedanjim upravim ostale na svojem mestu. Zakon prepelje ministru za trgovino, da po svoji prevladnosti odredi rok novih volitev. Pooblaščen pa je, da lahko zamenja vse dosedanje uprave ali posamezne člane ter postavi nove po svoji prevladnosti.

Reorganizira se vse. Zda čaka baje celo beograjsko policijo reformo njenega aparata. Novi izp. Glavnica Savčić je že izvršil mnogo sprememb na namerava sedaj tudi bolj poenostaviti policijo. O policiji se je že mnogo pisalo, o beograjski policiji, o njenem postopanju, o njenih zaporih nazvanjih Glavnica ter o sistemu, ki so mu nadelali ime sistem Glavnica. V parlamentu so se vršile burne debate krog tega vprašanja, vsaka opozicija je vladnim strankam očitala krivdo razmer v Glavnici ter zahtevali venomer, da se sistem Glavnice odpravi kakor tudi Glavnica sama. V tej zahtevi pa je bila sedveda tudi želja, da se zgradi nova jetnišnica, novi preiskovalni zapori, novi policijski zapori. Ce zda obeta župan Savčić namana na centraliziranje policijskih uradov, ki so sedaj razmetani po vsem mestu, tako da je težko najti posamezne oddelke prestolnice policije. Mestna občina je sklenila najeti večjo moderno zgradbo v katero bi namestila vse svoje policijske urade. Za občino se s tem ne obetajo novi izdatki, ker so tudi sedaj najemnine za veliko številno pisarn v raznih privatnih poslopih precej visoke. Obtem mestna občina namerava pokreniti akcijo za zgraditev lastne policijske palače. S tem bi bilo rešeno tudi vprašanje glavnice, ki ostane zaenkrat še v svojih nelepah prostorih, ki bodo modernizirani šele, ko bo policija dobila svojo lastno palačo. Iz Beograda pravijo, da bo ugled Beograda z modernizacijo policijskih prostorov pridobil...

Penzioniranje oficirjev. Ne dolgo tega je kralj podpisal zakon, s katerim se je penzioniralo mnogo generalov in višjih oficirjev, majorjev, podpolkovnikov, polkovnikov ter generalov. Čemu je predsednik, general Živković predložil to penzioniranje, ne poročajo...

Zagreško sodišče dela. V par dneh se vrši pred zagrebškim sodiščem razprava proti atentatorju na beograjskega novinarja Rističevića, ki je podlegel atentatu. Za razpravo je sklenilo sodišče podvzeti varnostne mere. Tako bo sodišče blokirano vseh strani s stražami, v prostorih sodišča se ne bodo smeli gibati ljudje v skupine, vsaka oseba, ki bo hotela prisostvovati razpravi, bo morala imeti legitimacijo s fotografijo, potrjeno na strani policije, vsakogar izmed teh se bo pred razpravo preiskalo, ali nima orožja itd. Tudi policija je izročila sodišču prvih 14 omladincev, ki jih je aretirala kot osumljene skrivne v atentatu na novinara Schlegla. Tako bo mogoče Zagreb doživeti kmalu tudi ta proces. Mesto, ki je bogato atentatov, je tudi bogato s procesi.

Nove zvonove so blagoslovili t. m. v Dubrovniku v cerkvi sv. Jurija. Kralj je ugodil prošnji, da je prevzel čast biti biserem zvonovom. Na svečanosti ga je zastopal tamošnji mestni komendant. Za zvonove je pripeljal mnogo denarja sam kralj.

Kmetijski pouk na učiteljskih.

Ljubljana, 19. aprila.

Naše vasi, naše podeželsko kmetko ljudstvo, pogrešajo smotrne kmetijskega pouka za svojo stanovsko vzgojo. Že pol stoletja se pleče radi tega vprašanja o kmetijskem pouku na osnovnih šolah, kjer naj bi kmetka mladina prejela osnovne nauke o sadjarstvu, o kmetijstvu sploh, da bi se naše kmetijstvo dvignilo. S tem bi se dvignili tudi položaji kmetov, vinogradnikov itd. Najbolj poklicani za to prosvetno delo so pa učitelji, ki bi morali znati temeljne pogoje uspešnega kmetijstva ter jih širiti v svojem delokrogu tako med mladino kakor tudi med odraslimi. Zato je slovenska Kmetijska družba že pred 50 leti zaprosila za nastavitve kmetijskega strokovnjaka na učiteljsku.

Za to se potegujejo tudi sedaj poklicani faktorji, ki apelirajo na oblast, naj nastavi na učiteljske strokovno izobraženega profesorja - agronoma z večletno kmetijsko-šolsko prakso. Učiteljske imej vzorno oskrbovan vrt, kjer naj bi se gojenci praktično izobraževali. Ta profesor strokovnjak naj bi tudi učil obtem prirodoslovje, ki ne budi teoretičen, marveč prirojen za potrebe praktičnega življenja. Treba ga spraviti iz tega dolgoročnega poučevanja do živega, zanimivega predmeta.

Nemški avtomobilisti, ki se mudijo v Sarajevu, so si ogledali tamošnje tovarne in industrijska podjetja, ker radi azenanja niso mogli nikamor v okolico. V Dubrovniku bodo odpotovali 19. t. m.

Ruski pesnik Baljmont, ki se mudil v Zagrebu, kjer je predaval o ruski poeziji, je obiskal tudi grob Stjepana Radića na pokopališču Mirogoju.

Financijski minister je podaljšal uradne ure v svojem resoru. Z novimi zakoni, s katerimi je bilo odloženih mnogo izprememb, je pomnoženo tudi delo v posameznih uradih, zlasti dokler se vse ne preuredi. Posebno pa je nov način izvajanja novega proračuna povzročilo mnogo sprememb, poleg še novih zakonih o trošarini in davkih. Naravno je zato, da so radi tega mnogi uradi, zlasti pa uradi finančne stroke, zelo preobremenjeni s posli. Da ne bi nastal zastoj v poslovanju in tekočih poslih, je sklenil finančni minister, da morajo v vseh uradih tega resora počenši s 20. aprilom podaljšati uradne ure za vse nameščence. Vse finančne direktije so že prejele nalog, ki predpisuje uradne ure od 7. do 13. in od 15. do 18., torej 9-urni delovni čas. To podaljšanje delovnika bo trajalo tako dolgo, dokler ne bodo končani vsi posli pri izvajanju novih zakonov in novega proračuna. Tako vsaj trdi ministarstvo v svojem ukazu...

Kralj je podpisal zakon o centralnem dopisnem uradu za splošno državno poročevalsko službo, ki se bo osnoval pri ministrskem predsedniku. Podrobnejše glede ustroja in poslovanja tega dopisnega urada bo določil sam predsednik z uredbo, s katero bo določeno tudi število uradniških mest, znanja, položaja, načina postavitve in kvalifikacija osebja. — V zvezi s to preureditvijo poročevalske službe je vlada sklenila, da prepusti dosedanjim dopisnim uradom, agencijo "Avala", v privatno eksploatacijo družbi, ki bi jo tvorili državna, novaška podjetja in gospodarski krogi. Tozadevna konferenca zastopnikov časopisnih podjetij se je že vršila ter je bil dosežen medsebojen sporazum za prevzem "Avala." Odobrena so bila takoj pravila nove družbe, ki jih bodo predložili v odobrenje trgovine. Tako bo vsa poročevalska služba v državi centralno organizirana, osredotočena pa bo pri ministrskemu predsedniku.

Smrtina kosa. — V Krakem je umrl Franc Gregorič, posestnik in vinski trgovec. Dosegel je visoko starost 77 let. — V Vojniku je umrl gostilničar, pekovski mojster in posestnik Hugo Ledl. — V Ljubljani je po daljšem trpljenju umrla Terezija Pirčeva, soproga kotlarja dr. Zel. Umri je poslovođa Peter Knava. Podlegel je bolezn, ki si jo je nakopal v svetovni vojni.

Pred graditvijo aerodroma v Mariboru.

Če se izpolni načrt, zvezati z zračnim prometom Zagreb oz. Beograd z Dunajem, in če se vzpostavi promet Dunaj—Traf in sicer preko Maribora, je smatrati Maribor kot važno križišče zračnega prometa v Evropi. Vati načrti vzpostavitev tega prehoda se že v teku dogotovitve, zato je Maribor resno mislil na zgradbo letališča.

Vsa slovenska javnost zato posveča pozornost mariborskemu aeroklubu, ki naj bi imel glavno besedo pri zgraditvi takega letališča. Sedaj poročajo: Smotrenemu delu vodstva se imamo zahvaliti, da je načrt zgraditve aerodroma, ki bo za Maribor brez dvoma največja pridobitev zadnjih let, že toliko napredoval, da mirno lahko upamo, da bodo že v najkrajšem času pristajala v našem mestu letala največjih letalskih družb. Z letališčem bo postal Maribor važen vozil v mednarodnem zrakoplovstvu, ki je šele v razvoju, a bo v najkrajšem času postalo najvažnejši prometni činitelj.

Kakor hitro bodo letala pristajala v Mariboru, bodo razdalje, ki nas sedaj ločijo od važnih gospodarskih in kulturnih središč sveta, skrajšane na minimum. Dostopna nam bodo žarišča vse Evrope, sosedom pa bo dostopen tudi Maribor, ki bo gospodarsko, zlasti v tujakem prometu mnogo pridobil.

To so razlogi, ki so napotili nektere, da so osnovali društvo, ki se je v enem letu razvilo v krepko organizacijo ter tudi razlogi, ki upravičujejo razumevanje celokupne javnosti, ki ni odrekla svoje pomoči za uresničenje velikega načrta. Danes so se vse ovire premagane in v gotovostjo lahko računamo, da bo v najkrajšem času vzpostavljen tudi z Mariborom zračni promet. Kakor hitro bodo urejeni še nekateri podrobnosti, bodo takoj pričela dela na bodočem letališču.

Aero-klub si je zagotovil tudi že denarno podporo, a katero bo v najkrajšem času lahko zgradil aerodrom in hangarje. V načrtu ima tudi ustanovitev pilotske šole, za katero je vojno ministarstvo že dovolilo, stavi na razpolago šolske aparate in druga sredstva, društvo samo pa miali nabaviti svoj aeroplan.

Tako govori o svojem delu Aeroklub in upa, da bo v dohodnem času uresničil vse te svoje lepe misli, načrte in dejanja.

Ljubljana dobi kopališče.

Ljubljana je revna na kopališčih, zlasti na javnih prostih kopališčih. To smo že v zadnjem članku o higijenskem položaju Ljubljane zabeležili. Pred leti je Ljubljana zgradila kopališče ob Ljubljanici, ki pa se ni izkazalo za velikega pomena. Zakaj glavni tok kopalcev je vendar usmerjen na Savo pri Ježici. Zato se je ljubljanska občina odločila zgraditi novo kopališče na Savi pri Ježici. Lanska kopalna sezona je pokazala, da je kraj ob Ježici najbolj obiskan po kopalcih.

Mestni gradbeni urad je meseca marca izgotovil načrte za to kopališče. Pred dnevi se je že vršil ogled prostora s strani jeziške in ljubljanske občine.

Nameravano kopališče bo postavljeno v obliki lesenega, zložljivega paviljona na bregu, ki je dvignjen iz stare struge Save za kak meter. Narastla Sava tega prostora ob največjih povodnjih ne bo mogla doseči. Tudi bo paviljon oddaljen od struge kakih 100 do 150 metrov ter od železniškega mostu kakih 300 metrov. Paviljon bo dolg 56, širok pa 7 metrov. Lice bo obrnjeno k Savi, na obeh straneh pa bo imela v smeri proti Savi krila s po 64 malih kabin. Kopališče bo imelo poleg kabin tudi vse potrebne prostore, tako za shrambo kolov, bazen za umivanje nog, prostor za straznika, za nadzornika kopališča itd. Urejen bo povsem moderno.

Velika potreba Ljubljane bo s tem izpolnjena. Ljubljanci pa bodo še bolj kot doslej hiteli iz poletne vroče in zaprašene Ljubljane proti Savi, da se vržejo vanjo ter izperejo s sebe vse, kar jim je mesto umazanežalo naložilo. In solnce jih bo zdravilo, da bodo bolj veseli stopili spet v mesto k delu.

NESREČA NA KRIŽIŠČU.

Pet oseb ubitih, tri ranjena.

Riverside, N. J., 6. maja. — Pet oseb je bilo na mestu ubitih, tri pa so doživele teške poškodbe, ko je vlak New York Central železnice trčil na križišču v avtomobil. Vlak je nesel razmesarjena trupa več sto čevljev pred seboj, predno ga je mogel strojevodja ustaviti.

Vzrok nesreče je bil, ker je bilo križišče nezavarovano. Avtoritete so sedaj uvedle preiskavo.

Senatni odsek izdelal revizijsko tarifo.

Washington, D. C. — Po skoro dvamesečnem delu za revizijo tarifa je senatni odsek izdelal predlog, ki bo v kratkem predložen senatu, kot poročila W. A. Hawley, predsednik odseka.

Predloga vsebuje točke za zvišanje carine na razne stvari, ki se importirajo iz inozemstva, posebno na volno in bombaž.

Odvetniki v akciji proti prohibiciji.

New York City. — Nekateri prominentni odvetniki v tem mestu so ustanovili organizacijo, katere namen je, boriti se proti 18. amendentu in Jonesovemu zakonu. Odvetniki apelirajo na svoje tovarile v drugih mestih, da ustanove anaše organizacije. V Bostonu in Filadelfiji so se že ustanovile. V Chicagu pa se ustanovi v kratkem.

Samomor radi brsposečnosti.

Chicago. — Frank Congello, star 53 let, je bil v nedeljo najden mrtev v svojem stanovanju, 1402 Clybourn ave. Zadužil se je s plinom. Vzrok samomora je bila brsposečnost.

Čikaški položaj na \$250.000.000.

Chicago. — Letni račun Čikažanov za salenjavo in sveže sadje znaša 250 do 300 milijonov dolarjev. V mestu je 7000 prodajalnic sadja in salenjave na drobno.

Letalska nesreča.

Harrisburg, Ill., 5. maja. — Robert Chapin, postni letalec, se je včeraj udaril v višini tisoč čevljev padel na zemljo v bližini tega mesta.

Razprave o pravilih S. N. P. J.

Scranton, Pa. — Čital sem vse dosedanje razprave in priporočila. Ako bi konvencija vse to upoštevala, morali bi se jeziti tudi lasje na glavi.

Pravila imamo dosti dobra, demokracije in narodnaja, samo malo bolj bi jih morala članstvo upoštevati. Ako bodo delegatje in delegatnje 9. redne konvencije osvojili sedanja pravila, če jih kaj izboljšajo ali ne, je nam vseeno napredek zagotovljen. Nobena slovenska podpornica organizacija ne nudi toliko podpore kakor SNPJ.

Najbolj trd oreh bo bolniški sklad, in sicer tridolarski. Vzrok je, premalo članov v tem razredu, kjer sem sam prisrden, ko me je usoda združenja shemala v ta nesrečni razred, akoravno imam k dobremu do tristo dolarjev. Nekateri člani svetujejo, naj se podraži kar največ mogoče, da se bo sklad vzdrževal, kar se mi ne vidi bratsko. Vprašam one sobrate, kako se bi počutili, če bi šli skupaj v prodajalno in bi sobrat A kupil en mernik krompirja, plačal bi sam 75c, in sobrat B, ki ima večjo družino, potrebuje tri mernike. Zanje bi moral plačati tri dolare, in še več. Ali bi bilo to enakovredno?

Priporočam, da se tridolarski sklad odpravi za vse novopristopne člane, kar je pa starih članov, ki jih je usoda združenja shemala v ta razred, naj bi se en dolar prenesel v endolarski sklad, tako, da bi taki člani plačevali v dva sklada: en dolar v endolarski sklad, dva dolara pa v dvadolarski sklad. Sicer bi bilo malo več dela na glavni urad, pa bi bilo tudi več bratstva. Nakladi v bolniški sklad bi morali več plačevati oni člani, ki imajo svoje rezervo še izstrelili.

Priporočam konvenciji, ker posojamo enotni denar članskim občanom in kapitalizmu, naj se uvede sistem posejnih članov, ki lastujejo posetva, na prve vknjišbe eno četrtino na vrednost in še s drugim pogojem. Ako v slučaju tak član ne bi mogel dolga plačati, se mu odtegne od njegove posmrtnine.

Priporočam tudi konvenciji, da se ustanovi sklad za stare in onemogle člane, ki so prekorajčili šestdeseto leto. V ta sklad naj bi vsak član plačal 5c mesečno.

Bratki pozdravi! Delegatom in delegatkinjam pa obilo uspeha!

John Leukovec.

St. Louis, Mo. — Pred zaključkom razprav o pravilih šelim v kratkem poslati moje analize o raznih dopolavitvah, koji so se potrdili in pripadajo pridru. Od gl. odbora so se 2 brata potrudila, a od bratov delegatov je mali odstotek. Prvi gre kredit bratu Zlatku kot prda. nada. odbora. On je že najboljšo analizo poslal v Prosveti glede provizoričnih pravil in razne druge koristne paragrafe razstomačili v korist organizacije. Drugi sahvala gre uredniku Prosvete, br. J. Zavertniku. Se je tudi potrudil spisati v zadnjih par št. Prosvete v interesu naše organizacije. Članstvo bi njim se moralo zahvaliti za njihov trud.

Tretji brat iz Clevelanda, O., br. Garden. On se je najbolj potrudil o volitvi delegatov in br. urednik ga je podprl v Prosveti od 17. aprila. Se popolnoma strinjam s obema. Če deveta konvencija sprejme ta načrt, bo manj delegatov na 10. konv. in smo sigurni, da se konv. konča v 6 dneh, mesto 11-12, in bi se na ta način približilo okoli 30.000 dolarjev začasa konvencije.

Drugi važni razlog je br. urednik v Prosveti 17. aprila dobro orisal. Jas sem tudi tega mišljenja, da se delegate voli po distriktih. Koji brat ali sestra miali kandidirati, naj se v javnosti spomna skosi naše glasilo Prosveto. Naj-pokaže svojo kvalifikacijo, kaj on ve in smatra za dobrobit organizacije in njenega članstva. Sistem, kojega imamo danes, je treba odpraviti. Pri volitvi delegatov se smerom upošteva rojake prijatelje, ena grupa dela proti drugi, se ne gleda na kvalifikacije, če je brat aktiven in če vs, kaj vobče pomeni organizacija, če zamore kaj povedati v interesu organizacije. Samo da se br. rojaka izvoli in mirna Bosna.

Apeliram na 9. konvencijo, da sprejme sugestijo br. Gardna, da se na 10. konv. voli delegatje po distriktih, kar bo čisto bratski za vse člane SNPJ. Sem mišljenja, če konv. sprejme to točko, da se nepotrebne iniciative odpravi in da se konvencija v bodoče odhranja vanka 3 leta, mesto štiri. Razlog: bi bilo polovico manj delegatov, stroškov polovico manj, konv. bi shorovala okrog pet dni. Odprava starega sistema bo boljša za našo mladino, naše člane in našo organizacijo vobče in njeno blagajno. Upam, da bo 9. konv. to točko brez debate sprejela. Želim bratom delegatom v tem osiru uspeh.

Jakob Stančič.

16 letni član SNPJ, št. 107.

So. San Francisco, Calif. — Kot je razvidno iz Prosvete, članstvo SNPJ prav pridno razpravlja o pravilih in suggestira razne spremembe in priporočila delegaciji 9. konvencije. Naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz spregovorim par besed v tem pogledu, ki bi bile v korist naši organizaciji.

Bratje in sestre, dosti spremembe priporoča 9. konvenciji SNPJ brat Kastele, član št. 304. To bi bilo popolnoma dobro za našo organizacijo, da Prosveta izhaja v slovenskem in jugoslovenskem jeziku. V malem mestu So. San Francisco je precej jugoslovanov, ali Hrvatov, ki pravijo, da

ne zastopijo kaj piše Prosveta. Prosveta naj bi izhajala v jugoslovenskem, kar sedaj izhaja v angleškem jeziku. V angleščini naj izhaja enkrat na teden, ker naši mladini moramo dovoliti prostost.

Je precej dobro, da se ustanovi sklad za stare in onemogle člane SNPJ. Upam, da se ne bo ni en član soperstavljaj, češ, da je preveč za plačati. Ni preveč 10c ali 15c, ker star član potrebuje podpore. Vsaki rad vidi, da ima nekoliko dolarjev v rokah, če je še tako slab in onemogel.

Kar se društva tiče, ne morem dosti reči, ker sem oddaljen 12 mil. Ne grem pogosto na sejo, vaceo moram reči, da prav lepo napreduje društvo št. 304.

Želim dosti uspeha SNPJ!

Mary Lamuth, članica št. 304.

Aurora, Ill. — Deveta redna konvencija SNPJ je takorekoč pred durni. Čital sem v Prosveti razmatrirvanja pravil SNPJ družtev in posameznikov. Skoro smelo trdim, da se val enako izražajo: največkrat dopisovalce sam svoje pobla. Vsemimo le to, kjer ni posameznik prisrden. Se strinja s točko pravil in priporoča bratstvo. Kjer je pa v točki pravil prisrden, tam ne pripisna bratstva. Potem pa vsemimo kam pridemo, ker SNPJ ima 60 tisoč članov in članje pod svojim okriljem. Zatorej pustimo strankarstvo na stran, ker le potem nam je zasigurana lepša bodočnost.

Nekateri vale krivdo na glavni urad, drugi spet na posameznike. Moje mnenje je to, da glavni urad je kos svoji nalogi, saj posluje točno v mejah pravil SNPJ in jednota naruča s vsakim dnem na članstvu in premoženju. Kdor dela, je vsek lahko smotljiv, saj je rimski papež je smotljiv. Prepustimo vna peroda vprašanja deveti redni konvenciji; mislim, da bo kos svoji nalogi. Naj je članstvo izbralo in svoje arede cvet in njim poverilo mandat delegatstva za deveto redno konvencijo. Pričakujemo, da bodo vna perod vprašanja povoljno rešena v korist članstva in jednota. S tem bomo sadali našim nasprotnikom največji udarec; tidmo naprej po sadrtani poti in delujmo sklobo za preveč SNPJ.

S sobratiskim pozdravom!

Joseph Dobrovolsky.

Shamokin, Pa. — Društvo št. 610 SNPJ šeli, da ostanejo v veljavi pravila, kakršna so bila v letih 1905 in 1920. Naše društvo je mnenja, da bi organizacija SNPJ bolj napredovala, kajti pod sedanjimi pravili ne dohimo nobenega novega člana. Želim, da se naše mnenje priobči v Prosveti, ker mi nismo mogli izvoliti delegata na 9. konvencijo viled premalega števil članov.

Članstvo društva 610 SNPJ.

Privoščite si
užitek kajenja
izrazite mile
cigarete

CAMEL

CIGARETE

ZAKAJ SO CAMEL BOLJŠE CIGARETE

Z mešanico domačega in tuiškega tobaka v Camel se ne da nič primerjati.

Mešanica proizvaja ugodno lahkoto in milobo.

Camels so vedno edinstvene v kakovosti.

Camels lahko poljubno kadite, ne da bi utrujali okusa.

Ne puščajo po-okusa po cigaretah.

Kajenje Camels oživlja in zadovoljuje.

Ivan Jontez:

GLAD

Bilo je hladne noči koncem meseca oktobra. Drobni, gosti dež je pršil iz oblakov in namakal raznočeno zemljo. Hladna jesenska sapa je stresala vejevje, močnejši kostanjev v zapuščenemu mestnemu parku, in ob vsakem njenem stresanju se je vsula ploha težkih deževnih kapelj na s orumenelim listjem prekrita tla.

Naslonjen na deblo starega kostanja, rastočemu obkraj ozke stezice viječe se skozi najzaprčeniji del prostranega parka, je stal mlad fant, oblečen v slabo, ponošeno letno obleko, ki ga je alabo varovala pred jesenskimi mrazom. Njegov obraz je bil shujšan; sam nos ga je bilo. Iz njegovih motno se lesketajočih oči je odseval obup; v njih sta se zrcalila pobitost in glad.

Siromak je bil lačen, grozno lačen. Stiri dni že ni nič jedel. Zdi se mu, da je minula že cela večnost, odkar je zadnjič jedel — kar bi že bilo... Tudi paše hrane ne bi zametaval... Toda kje dobiti kaj za pod zobe, ko pa nima denarja? Zastonj mu nihče ne da jesti, plačati pa nima s čim. In vendar! Ali današnji svet ne govori vedno o umiljenju napram bližnjemu, o vsečlovečanski ljubezni, o

odpomoči bednim in gladoječim? Da, govori, toda misli pa drugače! Govori o umiljenju v resnici pa je trdosrčen in naravnost krut napram bednim siromakom; oznanja ljubezen, seje pa sovraštvo; govori o odpomoči bednim in izkoriščanju, v resnici pa jih še bolj izžema; zgraža se nad sebičnostjo, sam pa je skrajno sebičen. Tak je današnji svet, današnja človeška družba. Sebična, hinavska, zlobna in kruta. Če si siromak-delaček bolan ali brez dela, in si nimaš kupiti s čim vsakdanji kruh, tedaj — pogini. Človeška družba ti ne bo pomagala. Ona ne mara videti siromakov, bede in beraštva. Če si brez dela in brez denarja — umri! Beračiti ne smeš! Jediti tudi ne smeš zahtevati če nimaš denarja. Če kaj ukradeš, zapro, češ, da si nevaren človeški družbi. Torej ti ne preostaja drugega kot poginiti od lakote.

V fantovih očeh je zažarel plamen sovraštva, arce mu je vzdrhtelo v srdu, roke so se mu skrile v pesti, iz grla pa se mu je iztrgal čuden glas, podoban kriklu na smrt ranjene zveri.

"Ah, vi, prokleti..." je v onemoglem srdu izustil polglasno ter zaškrtal z zobmi. "Vi stotisodkrat prokleti, ki nas izkoriščate, izjemate, zatirate in preganjate, a živeti nam ne daste. Mi, ki gremo za vas, po-

ginjamo od lakote, medtem, ko vi tonete v izobilju in razkošju... O, vi prokleti tatovi, zatajenci, ubijalci, zveri v človeški podobi, — prokletstvo na vas!"

Fantov srd je bil upravičen. Stiri leta je garal za svojo gospodarijo ob sramotno nizki plači, in ko je pred tremi meseci poprosil gospodarijo, da mu zviša plačo, se je le-ta zadržal nad njim, češ, da ima že sedaj preveliko plačo za svoje delo. V fantu je zavrelo in povedal je gospodarijo par krepkih, zakar ga je le-ta odpustil, češ, da je upornik. In od tedaj že tri mesece išče delo, a ga ne more dobiti. Od tovarne do tovarne je hodil dan za dnevom a povsod so ga odločili z besedami: "Nimamo dela za vas." In tako je prišel on, ki ima dvoje zdravih, močnih rok, ki so vajene težkega dela, da lenari in strada. Ko bi že vsaj lačen ne bil. Glad je tako krut tovariš, tako strašno ga muči. Krči mu želodec, zvija čreva, pije moč in izsesava moč. Kaj bi dal, da bi se mogel samo še enkrat posušiti najest... Vse...! Tudi zločin bi tvegaj...!

Nenadoma pa se je fant zdrnil in se naglo skril za deblo starega kostanja; po stezi je prihajal elegantno oblečen in dobrorejen gospod ter je počasni korakov ubiral naravnost proti njemu.

Ta hip se je v fantovih možganih porodil obupen načrt. "Tak debeluhar gotovo ni brez denarja", mu je šinilo skozi od glada omotene možgane in nimalo misleč na ne posledice, je sklenil napasti debeluharja in ga oropati.

Par minut pozneje je s svojim plenom — dobro našmagan listnico — v roki, divje bežal proti gozdu, ki prehaja v park nedaleč od mesta sločina in dvoje policajev, ki sta ga presenetila, pri delu, ga je zasledovalo, ko dvojica krvoločnih pavov.

Dasiravno sta bila preganjajca dobra tekača, se je razdalja med njima in preganjanim zločincem vendar čedalje bolj večala. Že je zasledovalec dosegel gozd, ki je pomenil zanj rešitev, kajti v gozdu je vladala tema, a park je bil razsvetljen od množice občestnih svetilk, ko je nenadoma odjeknilo v noč dvoje kratkih, rezkih pokov in istočasno je preganjanji začutil ostro, skelečo bolečino v bližini srca.

"Ustreljen sem..." je pomislil, potem pa ga je zapustila moč, pred očmi se mu je stemnilo, in brez glasu se je zvrnil na razmočena gozdna tla.

"Prokleti..." je šepnil revež, ki je postal žrtev razmer, ki jih je ustvaril gnili in krivični družbeni red, in katere so ga poglale v bedo in zločin, nato pa so onemlele njegove ustne za vedno.

PEEN: PET CENTIMETROV

Svojemu milemu prijatelju Peenu!

Ko prejmeš to pismo, bom mrtev. Vem, prijatelj, s kakšno dosledno neumnostjo in bedasto slobo bo stikala za virokom moje prostovoljne smrti ta topla, s katero sem bil obsojen živeti. Tebi, edinemu, milemu prijatelju hočem razodeti vzrok svojega odhoda! Ne obodi me! Ne žaluj, tako je moralo biti!

Nikakoli igra, tudi ne nesrečna ljubav! Vzrok moje smrti je pet centimetrov! Prekleti naj bodo na vekov veke! Vidim že, kako se ščediš. Ne moreš razumeti! Ha, prijatelj, tudi jaz dolgo nisem mogel razumeti! Sedaj pa mi je vse jasno! Umreti moram mlad, ker mi manjka pet centimetrov. To ni smešno, mili prijatelj, to je tragedija! Grozna, krvava tragedija!

Narava se je grdo pošalila z menoj! Oseparila me je za pet centimetrov! Premajhen sem! Na tem planetu mi ni več obstanka! Sicer sem svobodni, sicer, ali kdo ve? Morda so svetovi, ki jih nihče ne pozna; morda se rodin na novo, zaživim enak med enakimi in mi bo na ta način povrnil dolg, storjen na tem grbavem svetu! Odtod pa moram, moram na vsak način! Se ura, dve največ — in konec bo mojih groznih muk!

Glej, prijatelj, koderkoli sem hodil, kjerkoli sem bil, nihče mi ni mogel ničesar očitati. Vestno sem izpolnjeval svoje uradne dolžnosti. Bil sem redno plačujoč član Jugoslovanske Maticе, podporni član Umetniške Maticе, predsednik filatelističnega kroga "Znamkoben". Bil sem vnet za blagor naroda in države. Pil sem, kolikor se spodobilo. Cenili so me važni javni faktorji. Ena beseda, grozna beseda pa me je spremljala vedno in povsod. Preganjala me je kakor huda vest. Tiščala me je kakor mora: malo premajhen je!

Na čest! "Glej ga, glej! Saj je čisto interesanten! Kako lepo pogleda! Ampak — majčden je! O, ko bi bil malo večji! — Veš, včeraj me je spremljal! Ah, kako lepo govori! Kako pogleda, kar vroče mi je bilo! Toda verjameš, da je malo manjši od mene?" Malo manjši! Pet centimetrov. Ha!

In v uradu. "Pa je res hercik naš gospod Tanček! Ali si videla, kako lepo meško roko ima? Ko bi bil le malce večji!" In v gostilni. Kolikokrat mi je rekla gospodična Pavla: "Prav res vas imam rada, gospod Tanček! Zakaj le niste malo večji?"

Koliko sam pretrpel, ko sem moral dan na dan poslušati to "prijazno opombico" — vem le jaz sam! Zakaj moč sem in drugim nisem potožil svoje bolešči! Nikomur! Nikdar! Za nobeno ceno! Vsač dan, mesec za mesecem, leto za letom: ona in ista grozna beseda! Prijatelj, ali me moreš razumeti? Ali uvidiš? Ali

ti je sedaj jasno, da tako ne gre več dalje? Sklenil sem. Odločil sem se. Nazaj ni več poti! In — kar je glavno! Pa saj veš! Z gospodično Ano! Vem, kaj misliš. Ha! Toda motiš se! Ona me je ljubila! O tem imam dokaz! Oprosti mi, toda tedaj ti moram vse pojasniti: napačno si si tolmajčil njene poglede! Motil si se. Tebe ni marala. Ona je ljubila samo mene. Da, samomene! In včeraj! Prijatelj! Mili Peen! Prekletih pet centimetrov! Svet se je zrušil okoli mene! "Nikar ne stopajste na prete, gospod Tanček!" Ona — meni! Nepremišljena beseda — morda! Ali ona — razumeš? — meni! Ha, konec! Vse je propadlo... Prijatelj, jaz grem! Jaz definitivno odhajam. Zbogom... Nerad umrem... Toda moram... Prosim te, sporoči ji vzrok moje smrti! Drugemu nikomur. Ona naj ve — naj ve! — Oj, zdaj gremo... Zbogom... Narod... Zbo —

Zadnje del rokopisa je precej nečitljiv. Poit je s kavo in diši po brinjevcu. V moje roke je prišel takole:

Ko sem šel ajutraj mimo kavarnar "Trije netopirji", je stala na pragu plačilna in me je poklicala: "Gospod Peen! Vaš prijatelj je omagal pri nas! Notri je in hudo smrdi!" Vstopil sem; za mizo v zadnji sobi je slonel, bolje: na mizi je ležal moj prijatelj. Dihal je neprijetno. Iz žepa mu je moliel kos papirja. Vzel sem ga in prečital. Nato sem prebral njegove žepke. Revolverja ni imel, sploh nobenega orožja, pripravnega za samomor. V listnic: 10 Din. Ker mi je drag prijatelj in ker me je imel za vrednega, da me je počastil s poslovnim pismom, sem drage volje poravnal račun: 6 steklenice piva, 2 steklenici vina (Jeruzalema), 3 piščolke brinjevca, 7 črnih kav (špricanih) —

Od takrat se še nisva srečala. Morda se me ogiba. Zvedel sem pa, da je tak, kot je bil prej.

Ozdravel je od glavobolja in želončnih bolečin.

"Z zdravilom vam naznanam o čudoviti spremembi mojega zdravja," piše Mr. William C. Geller. "Preden sem našel Naga-Tone sem imel glavobol vsako noč in tipel sem bolečine v glavi, moje telo je bilo čudno neravno. Sedaj je izgubil glavobol in bolečine v glavi, a huda je pa lepe barve."

Več kot milijon ljudi je Naga-Tone našlo veliko pomoč in olajšavo. Formulirani in zdravilni so med, odpravljajo vse bolečine in neravnosti, ledvi in maburja, slabega apetita in nevroznosti. Pridobili so mirno spanje in so se srečili. Naga-Tone se prodaja v vseh lekarnah in zdravil. Kupite ga danes ene steklenice in si lahkožate svoje zdravje. Ako ga vaš trgovci s zdravili nima v zalogi, mu rečite naj ga vam naroči od naštetega s zdravil.

(Adv.)

ZA REUMATIZEM

BENEDICTUS

Mala steklenica za skajanje \$1.25, velika \$2.50. Denar se pošlje z naravnim. Zastopništvo za U. S.

BENEDICTUS CO., 788 15TH ST., MILWAUKEE, WIS.

Glavni urad: Benedictus Reumatic Remedy Co. Montreal, Canada.

VSA EVROPSKA VOJNA SAMO \$4.25

Nekaj popolnoma novih — slik z ZADNJE EVROPSKE VOJNE, katere smo svetovni prebivalci Evrope. Te slike so bile posnete naravnost na bojiščih. Vse to največjo vojno v zgodovini, v kateri so bili udeleženi skoraj vsi narodi sveta, lahko sedaj vidite v vašem domu. Slike so krasno narajene s naravnih barv. In je čisto nekaj novega in zanimivega. Cel svet stoji in išče slik in zanimivosti ter izločajoč. Izpostavljamo čudni katekiz, vidite vse te slike posnete, in kot da bi bile žive.

Videti boste razložena mesta in vasi, grozne boje vojakov v zakopih, napade s balisti, bombardiranje, napadi topništva in konjenice, bojevanje s tanki, podmornicami, letalci, in boje v zraku s aeroplani in spetlet; nadalje eksaktno, izločevanje in mnogo drugih zanimivih reči. Cena temu setu je enaka na \$4.25. Ako niste zadovoljni, vam denar povrne.

POPOLNOMA BREZPLAČNO s vsakim setom vam pošljemo 5 krasnih novic: 1) En francoski šepi nol s sliko krasne dečlice na drjevo, 2) En kitajski preston "sreče" — zdravje — zadovoljstva, 3) Ena šepa kamora s katero lahko vidite mnogo stvari, 4) En importiran krasni obroč, v obliki srca, in 5) mali delnjogled, v katerem vidite slike krasnih francoskih deklek v različnih poseh.

NE POŠILJATE DENARJA V NAPREJ, temveč izredno ta set in ga pošljite s 50 centi za polnjenje stroške, a ostalo \$4.25, plačate ko vam bo blago poslano na dom.

VARIETY SALES COMPANY
1723 N. Kedzie Ave. Dept. 204 Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobiti

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brez odbitka svoto \$8.30.

Ali pa tri knjige: SLOV-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$8.30.

To velja za člani S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobiti pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti na \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HRB-TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljete \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

Te vse velja za stare in nove naročnike. Vsa mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošljem \$.....

Ime

Naslov

Država

Cl. društva

Ta znižana cena knjig Književne Maticе SNPJ.

VELJA DO 1. JULIA 1929

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC — ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednôte. Knjiga vredna \$5.00 — sedaj\$1.50

SLOVENSKE-ANGLEŠKA SLOVNICA — izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in razni drugi pojasnili, vredna \$2.00 — sedaj50c

ZAKON BIOGENEZE — ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50 — sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU — povest iz življenja ameriških frančižkanov in doživljaj rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50 — sedaj50c

ZAJEDALCI — povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75 — sedaj50c

JIMMY HIGGINS — zanimiva in krasna povest, spisal dobronamni plastelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00 — sedaj50c

Odgajte ta listek, priložite potrebno svoto v pismo in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge vam pošljem svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

Ime

Naslov

Mesto

Država

Priloge vam pošljem tudi naročnino za list Prosveta svoto \$.....

Člani S. N. P. J. plačajo za celo leto \$4.80, za pol leta \$2.40 in ne člani pa \$6.00 celotno \$8.00 za naročnino. (To velja izvrstni Chicago, Cicero in inokomni država.)

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih s spilogom.
Poslovenil Vladimir Levstik.

"Glejte no, da še spi!" je vzkliknila nejevoljno. "Venomer spi!"

On se je z naporom vzravnaval. Bolela ga je glava in jedva je bil vstal ter se zaobrnil po sobi, že se je zopet zgrudil na divan.

"Ali hočeš zopet zaspati?" je zaklicala Nastazija. "Kaj si bolan ali kaj?"

Ničesar ji ni odgovoril.

"Ali hočeš čaj?"

"Pozneje," je odgovoril z naporom, umikaje oči in obračaje se k steni.

Nastazija je obstala za hip pri njem.

"Pa je res morebiti bolan," je dejala, obrnila se in odšla.

Ob dveh popoldne je prišla zopet in prinesla juho. Razkolenikov je ležal kakor prej in čaj je bil nedotaknjen. Nastazija se je užalila in ježno ga je začela tresti.

"Kaj vendar venomer spiš!" je kriknila, srdito zroč na nj.

On se je dvignil in sedel pokonci, ne da bi ji odgovoril; zagledal se je v tla.

"Ali si bolan ali ne?" ga je vprašala Nastazija, toda zopet ni dobila odgovora. "Sel bi vaaj na ulico," je rekla po kratkem molku, "da bi te veter opihal. Ali boš kaj jedel, a?"

"Pozneje," je dejal s slabotnim glasom. "Idi!"

In mahni je z roko.

Ona je še malo postala, pogledala ga sočutno in odšla.

Čez par minut je dvignil oči in dolgo zrl na čaj in na juho. Nato je vzel kruh, prijel za žlico in začel jesti.

Brez slasti je snedel tri ali štiri žlice, kakor stroj. Glava ga je nehalva boleti. Po jedi se je vnovič zleknil na divan, a zaspati ni mogel več, nego ležal je nepremično na trebuhu, skrivaje obraz med blazino. Bledlo se mu je in vse čudno so bile njegove blodnje: vedno bolj se mu je deževalo, da se nahaja nekje v Afriki, v nekakšni oazi. Karavana počiva in mirno ležijo velblodi, v širokem krogu rastejo palme naokoli; vsi obedujejo. On pa pije vodo kar naravnost iz potoka, ki teče tod mimo in žubori. In tako hladno je in tako čudodudna modra voda se uliva v hladnem valu preko raznobarnega kamenja in po čistem, kakor zlato se lesketajočem pesku. Naenkrat je zaslišal razločno, da bije ura. Zdrhtel je, zavedel se, dvignil glavo, pogledal na okno in pomislil, koliko pač utegne biti... V trenutku se je iztrezil popolnoma in skočil kvišku, kakor bi ga kdo vrgel z divana. Po prstih je stopil do vrat, odprl jih narahlo in začel prisluškovati doli k stopnicam. Srce mu je grozovito bilo. Po stopnicah je bilo tiho, kakor bi vsi spali... Čudno se mu je zazdelo, kako more tako pozabiti na vse in spati od večera pa do zdaj, ne da bi bil bi kaj storil ali pripravil... In tako je morebiti ura že šest! Čuden, mrzličin in nekako raztresen nemir se ga je polastil zdajci namestu spanja in otrplosti. Sicer pa ni bilo treba velikih priprav. Napenjal je vse moči, da bi vse preudaril in ne pozablj ničesar; a srce mu je tako bilo in toliko, da je komaj sope. Pred vsem je trebalo napraviti zanko in jo priti k površniku — delo ene minute. Segel je pod blazino in polskal med perilom, ki je bilo natlačeno pod njo, staro, umazano in že čisto raztrgano srajco. Iz njenih enoj je napravil trak; palec širok in osem palcev dolg, zložil ga v dvoje, slekel svoj široki, močni letni površnik iz debelega sukna — svojo edino vrhno suknjo — in začel šivati oba konca traku pod levo pazduho na podvleko. Roke so se mu pri šivanju tresle, a posrečilo se mu je ga prišiti tako, da zunaj ni bilo opaziti ničesar, ko je zopet oble-

kel površnik. Iglo in nit je imel že davno pripravljen; oboje je ležalo na mizici, zavito v papir. Zanka je bila njegova lastna, jako spretna iznajdba; potreboval jo je za sekiro, ki je ni mogel nesti po ulici v rokah. Če pa bi jo bil skril pod površnik, bi jo moral vendarle držati z roko, kar bi se lahko opazilo. Zdal pa, ko je imel zanko, mu jo je bilo treba samo obesiti vanjo z rezilom in vso pot je mirno visela pod pazduho. Če je vtaknil roko v stranaki žep površnika, je lahko držal sekiro za toporišče, da ni mahala semtertja; in ker je bil površnik jako širok, pravicata vreča, se tudi od zunaj ni videlo, da pod suknjo in skozi žep drži nekaj z roko. Tudi to zanko je bil izumil že pred dvema tedoma.

Ko je bil s tem gotov, je vtaknil prste v ozko špranjo med svojim "turškim" divanom in med podom, pobrsal okrog levega ogla in privlekel na dan že davno pripravljeni zastavek, ki je bil tamkaj skrit. Sicer pa ta zastavek ni bil nikak zastavek, temveč navadna lesena in gladko postrugana deščica približno tiste velikosti in debelosti, kakor bi utegnili biti srebrna škatlica za svačice. To deščico je bil našel na izprehodu na nekem dvorišču, kjer je bila v stranskem krilu hiše delavnica. Potem je pritrdil na deščico gladko in tenko železno ploščico — bržkone kak odlomek — ki jo je tudi našel na ulici. Položil je obe ploščici, izmed katerih je bila železna manjša od lesene, drugo vrhu druge, in ju z nitjo krepko privezal navzkriž; nato ju je lepo in skrbno zavil v čist bel papir in ju obvezal tako, da ju je bilo zamudno razvijati; to pa zato, da bi za trenutek odvrnil starkino pozornost, kadar začne odvijati zastavek, in si na ta način pridobil časa za izvršitev svojega čina. Železna ploščica je bila zato prirjena k lesu, da starka vsaj v prvem trenutku ne bi uganila, da je stvar iz lesa. Vse to je hranil do takrat pod divanom. Jedva je bil prijel zastavek v roko, se je zasilal z dvorišča klic:

"Ze davno je ura sedem!"

"Davno že! Moj Bog!"

Skočil je k vratom, prisluhnul, vzel klobuk in se spustil po svojih tridesetih stopnicah navzdol, previdno in tiho kakor mačka. Preostajalo je samo še najvažnejše — to, da ukrade iz kuhinje sekiro. Za to, da izvrši svoj čin s sekiro, se je bil odločil že davno. Imel je sicer tudi zaklepani vrtnarski nož, a na noč in zlasti na svoje moči se ni maral zanašati; zato se je enkrat za vselej odločil za sekiro. Omeniti je treba hkratu nekako lastno vseh sklepov, ki jih je delal v tej zadevi. Vsi so imeli to čudno svojstvo, da so, čim določnejši so bili, postajali v njegovih očeh tem nespametnejši in nerodnejši. Navzile vsi svoji mučni duševni borbi se ves ta čas niti za hip ni mogel zaverovati v izvršljivost svojih nakan.

In tudi če bi se bilo zgodilo, da bi imel že vse do poslednje točke preudarjeno in določeno in ne bi bilo ostalo nikakih dvomov več — bi se bil menda vendarle odvrnil od vsega, češ da je nerodno, čudno in nemogoče. Toda nerazrešeni vprašanji in dvomovi je bilo še nešteto mnogo. Malenkost, da si preskrbi sekiro, ga nikdar ni vznemirjala, ker je ni bilo lažje nalogo od tega. Nastazije namreč včasih in zlasti zvečer ni bilo doma; stekla je zdaj k sosedu, zdaj v prodajalnico, a vrata je pustila vedno na stečaj odprta. Gospodinja jo je bila zaradi tega že večkrat ostela. Treba je bilo le, kadar pride čas, potihoma zlezi v kuhinjo in vzeti sekiro, potem pa, uro kasneje, ko bo že vse kraju, vrniti se in jo položiti nazaj. A lotevali so se ga tudi dvomi: postavimo, da se vrne čez uro in hoče dati sekiro nazaj, Nastazija pa se je medtem vrnila in je v kuhinji. No, v tem slučaju bi pač moral iti mimo in počakati, da zopet odide. Toda če bi v tem času potrebovala sekiro in je začela iskati in kričati — pa je sumnja tukaj, ali vsaj povod za sumnja.

(Dolje prihodnjik.)

— 2 —